

VASILE ALECSANDRI și V. A. URECHIA

VASILE ALECSANDRI and V. A. URECHIA

Radu MOȚOC

Abstract: *The article presents Vasile Alecsandri's 195th Anniversary Birthday and V. A. Urechia's idea to make a bust dedicated to poet who was born in Bacău.*

Key words: *Vasile Alecsandri, V. A. Urechia, , conference, personality*

Anul acesta se împlinesc 195 de ani de la nașterea poetului Vasile Alecsandri (1821-1890). Apreciat ca un bun patriot, a susținut cu convingere Unirea Moldovei cu Țara Românească și a fost respectat atât în țară cât și peste hotare.

Pentru a înțelege mai bine dimensiunea personalității acestui boier moldovean, care s-a remarcat nu numai prin literatura scrisă, dar și prin politica națională pe care o susținea ca deputat sau ambasador în Franța, credem că sinceritatea unui contemporan care l-a cunoscut sub toate aspectele este alegerea cea mai corectă.

Nominalizarea făcută trebuia să fie tot o personalitate de primă mărime pentru o credibilitate pe măsura celui pe care urmează să-l omagieze. Astfel am ajuns la **V. A. Urechia** (1834 – 1901), cunoscut pentru respectul pe care îl purta înaintașilor, care a demarat o inițiativă de ridicare a unui bust al poetului Vasile Alecsandri, la Bacău, unde acesta era născut.

V. A. Urechia avea o remarcabilă experiență în acest domeniu, distingându-se printr-o activitate de mare complexitate. A știut să apeleze cu precădere la toate straturile sociale pentru a aduna fondurile necesare, să coordoneze o echipă cu prestigiu de necontestat și să aleagă sculptori de înaltă ținută artistică pentru ridicarea statuii lui Miron Costin din Iași.

La împlinirea a cinci ani de la decesul lui Vasile Alecsandri, această inițiativă, de a ridica un bust la Bacău, este remarcabilă. Pentru adunarea de fonduri, V. A. Urechia practica cu multă generozitate și cu mult succes, susținerea unor conferințe, la care participanții contribuiau cu sume importante. Pentru ridicarea statuii lui Miron Costin de la Iași, dezvelită în anul 1888, V. A. Urechia a colindat toată țara unde a susținut astfel de conferințe. Știa să aleagă tematici de mare interes, care captau atenția auditoriului.

La Bacău, în data de 22 ianuarie 1894, în sala Palatului Administrativ, V. A. Urechia a susținut o conferință pe tema: „**Cum l-am cunoscut pe Alecsandri**”¹. Alegerea acestei tematici i-a oferit posibilitatea să pună în valoare personalitatea poetului, de-a lungul unei perioade semnificative din viața culturală a celor doi moldoveni.

Urechia, aflat la vârsta de șaiszeci de ani, a început conferința prin semnalarea privilegiului de care se bucură bătrânii, care au dreptul să povestească tinerilor evenimente din viața lor, cu precizarea că în cazul de față, are și el acest privilegiu: „să laude bărbații care au lucrat într-o direcție pentru mărirea Patriei Române”².

Și pentru a exemplifica acest drept al bătrânilor, amintește de statuia lui Miron Costin, pe care a ridicat-o la Iași prin talentul sculptorului Hegel. Cum era normal, semnalează și faptul că la Galați a plasat în parcul central un bust al lui Vasile Alecsandri, care în prezent este amplasat în fața liceului care îi poartă numele.

Semnalul venit din Bacău, prin care oficialitățile doreau să amplaseze în centrul

¹Conferința lui V. A. Urechia: *Cum am cunoscut pe Alecsandri, din 22 ianuarie 1894, a fost publicată în București, la Tipografia Carol Goebel, 1894.*

²Ibidem, pag. 3

oraşului un bust al poetului naţional, a venit de la prof. Costandache şi primarul localităţii Bacău. Este momentul în care V. A. Urechia face anumite aprecieri referitoare la acest gest: „Naţiunile care îşi aduc aminte de cei care au lucrat pentru ele, care le onorează şi le venerază memoria, sunt naţiuni conştiente de sine, sunt singurele naţiuni, care manifestă vitalitate. Naţiunile care pierd amintirea bărbaţilor care au lucrat şi s-au sacrificat pentru ele, sunt naţiuni îmbătrânite, care dacă nu au pierit încă, sunt gata pe calea ce duce la groapă, dar poate chiar ajunse pe marginea neantului”³.

Câtă dreptate avea Urechia când afirma aceste criterii, care, dacă ne referim la modul cum sunt îngrijite astăzi statuile în municipiul Galaţi, riscăm să constatăm că suntem cu un picior în groapă. Din fericire, este un caz izolat, pentru că cele două oraşe apropiate, Brăila şi Tulcea, au o cu totul altă atitudine faţă de statuile care reprezintă personalităţile legate de oraşele respective.

Şi Urechia, entuziasmat de iniţiativa celor din Bacău, continuă: „Cum puteam dar să nu aplaud frumos hotărârea de a ridica într-una din pieţele oraşului un monument, fie cât de modest, în onoarea neîntrecutului nostru poet Vasile Alecsandri? Impresionat am luat decizia de a face o matinală literară cu plată, în profitul subscripţiei pentru proiectatul monument”⁴.

Implicarea lui în această acţiune se datorează şi faptului că a copilărit la Bacău în primii ani din viaţă, chiar dacă este născut la Piatra Neamţ. Dar după această introducere, este nevoit să se refere la subiectul abordat încă din titlu, pentru care împarte conferinţa în două capitole:

- Să povestească cum l-a cunoscut în tinereţe pe Vasile Alecsandri
- Să citească ultima lui creaţie dramatică, scrisă în versuri: *Alecsandri la Mirceşti*.

V. A. Urechia avea doar 19 ani în anul 1853, când a publicat în calendarul *Buciumului Român* din Iaşi o critică literară a limbii române, aşa cum o întrebuiţau ardeleni, pe care a intitulat-o „**Un vis**”. În acest articol, se referea la neologismele parazite, care făceau un deserviciu latinătăţii noastre şi care scindează limba poporului român în limba clasei culte şi limba mulţimii.

Alecsandri era lipsit de invidie şi când descoperea un talent, îl susţinea spre folosul culturii naţionale. Urechia povesteşte în continuare pe fondul acestei atitudini: „Alecsandri, când citi modesta mea lucrare, întâlnind pe amicul şi regretatul meu maestru Dimitrie Gusti, îl întrebă cine este autorul scrierii **Un vis**, şi-i ceru să-i fiu prezentat. Eram şcolar într-una din clasele superioare ale liceului din Iaşi”⁵.

Pregătirea în vederea întâlnirii cu V. Alecsandri este descrisă cu multe detalii legate de starea nasturilor şi a ciubotelor, înnegrirea cu cerneală a cusăturilor, spălarea pe mâini cu săpun de migdale amare⁶, toate în vederea prezentării în faţa marelui poet, care la intrare putea să-i întindă mâna.

La ora 1 după amiază, Urechia era la poarta casei unde locuia Alecsandri, în spatele hotelului Binder. Plin de emoţie, tânărul invitat descrie starea de spirit a celui care aşteaptă să intre la o persoană importantă: „Am sunat discret de la uşa scării. După cum vizitatorul agită clopotul scării tale, poţi să ştii cine este. Cel care sună cu violenţă, se crede sau se ştie puternic sau bogat; altfel sună nevoiaşul şi cel conştient de puţinătatea sa socială. Dar sunt două categorii de oameni, care te pot înşela când sună clopoţelul: gogomanul, sau omul foarte simplu, care sună la fel ca cel puternic,

³Ibidem, pag. 4

⁴Ibidem, pag. 5

⁵Ibidem, pag. 7

⁶ Aflăm cu această ocazie faptul că acest săpun costa jumătate de sfanţ, cumpărat de la jupânul Boruh, care vindea mărunţişuri într-o dugheană din faţa biserici catolice din Iaşi

arogant și bogat. De asemenea creditorul nu se distinge adesea la sunat de vizitatorul modest, pentru că ține să ajungă la debitor, care de obicei pentru asemenea ființe nesuferite nu se află în casă”⁷.

După ce sună de două ori, Urechia își dă seama că feciorii *de bonne maison*, au urechile exersate la diferite modalități de a suna clopoțelul, motiv pentru care ușa se deschide cu o oarecare întârziere. După ce feciorul îmbrăcat în frac și cu mănuși albe de bumbac a deschis ușa, a catadicsit să-l întrebe: *ce poștești?* măsurându-l din creștet până în tălpi. După ce Urechia îl lămurește că este așteptat de conul Vasilică, este poftit în interiorul camerei.

Bunele maniere care erau învățate în familie dar mai ales în școală, aveau regulile lor: Cel tânăr așteaptă să i se întindă mâna după care o întinde și el. Dar V. A. Urechia a constatat în perioada când a susținut această conferință că a interveni o *democrație* în relațiile umane: „Astăzi când sunt și eu cineva, sunt toată ziua abordat de tineri de tot felul. Fericită evoluție culturală, care îndreptățește pe cel din urmă pierde-vară și pe cel din urmă absolvent de liceu, să-ți trimită prin scrisori *încredințarea stimei lor*, dar când te întâlnesc acasă sau pe stradă nu așteaptă să-i dai tu mâna, ci ți-o întind pe a lor fără prealabilă cheltuială de jumătate de sfanț pentru săpun! Asta este *democrație!*”⁸.

Intrat în cameră, îl găsește pe Alecsandri întins pe o canapea în compania lui Rolla, Dimitrie Ralet și Alecu Russo. Tânărul Urechia afirma că se afla în fața unui *areopag literar*, oprindu-se la doi pași de ușă: „Alecsandri, când mă văzu intrând, se ridică și înaintă spre mine. Rolla imită pe Alecsandri, Ralet rămase cu mâna sa mică în favoriții săi negri ca pana corbului, căutând negreșit cu indiferență spre noul venit. Alecu Russo oprindu-și vorba pe buze – vorbea când am intrat – mă măsoara cu ochii, întrebând pe Alecsandri: cine sunt?

Iacă Alecule și boierule Dumitrache Ralet, tânărul autor al **Visului** care l-am citit deunăzi împreună”⁹.

După ce i-au strâns mâna fiecare, Urechia a fost invitat să șadă într-un fotoliu lângă masă, lăudându-l: „Bine tinere, ai scris nu numai frumos, dar ai criticat pe bună dreptate pe cei care strică minunata noastră limbă românească. Și au început toți trei a-mi cita părți din lucrarea mea, în timp ce eu de plăcere nu mai încăpeam nici în fotoliu, nici în cameră. Din acea zi, Alecsandri m-a împins la lucru și sub direcțiunea lui am scris, în 1855, *Logofătul Bapțiște Veleli*, nuvelă istorică atât de lăudată de el. Cu recomandățiunea lui m-am prezentat mai apoi în Paris la Ubicini și la mulți alți filoromâni, din relațiunile cărora mult m-am folosit pentru propria mea instrucțiune. Câți și care sunt astăzi bărbații noștri iluștri, care astfel ca Alecsandri și contemporanii săi să încurajeze tinerimea spre muncă și cultură? Așezarea icoanei lui într-o piață a Bacăului nu va însemna numai glorificarea unui fiu al orașului d-voastră, dar și manifestarea d-voastră în sensul laudativ și aprobator al modului cum marea generație a lui Alecsandri știa să predea *lampada* culturală, în mâinile generației următoare: *Quasi cursores vitae lampada tradunt*”¹⁰.

În partea a doua a conferinței, Urechia a prezentat documente total necunoscute până la acea dată referitoare la vechimea orașului Bacău.

Inițiative asemănătoare celei de la Bacău, referitor la ridicarea unei statui a lui Vasile Alecsandri, au fost și la Iași, dar se pare că au fost amânate inexplicabil de primăria orașului. Din acest motiv V. A. Urechia critică nepăsarea ieșenilor, dar laudă eficiența

⁷ *Ibidem*, pag. 8

⁸ *Ibidem*, pag. 9

⁹ *Ibidem*, pag. 10

¹⁰ *Ibidem*, pag. 11

cu care au finalizat cei din Bacău realizarea bustului poetului: „Pe când primarul de la Iași pare a fi uitat de Alecsandri, adormit pe lada în care au fost adunați câțiva mii de lei, în scopul de a ridica o statuie, Dumneavoastră, în câteva zile, ați hotărât și ați făcut posibilă ridicarea într-o piață a Bacăului a unui bust al marelui poet al *Unirii Românilor*. Iașii promit o statuie, Băcăoanii dau un bust al lui Alecsandri și încă ieșit din mână măiastră a sculptorului C. Hegel”¹¹.

Referindu-se la dimensiunile mici ale unui bust în comparație cu o statuie, V. A. Urechia avea să explice prețiozitatea unui bust făcând referiri la icoanele sau la cruciulițele purtate la gât de credincioși: „Un bust este puțin lucru, măsurat cu imensitatea bărbatului venerat, ar zice un entuziast, al monumentelor megalitice. Dar nu cumva icoana închinată lui Dumnezeu corespunde Celui pe care o reprezintă? O cruciuliță de la pieptul credinciosului este tot atât de adorată, cât de adorată poate fi întreaga Cruce. Bustul, mica icoană a marelui poet, va grăi în Bacău generațiilor care vor trece pe sub pedestalul său, același grai ce-l va grăi cândva în Iași statuia lui”.

Urechia avea să încheie această conferință cu versurile lui Vasile Alecsandri:

„Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română!
Să-nvârtim hora frăției
Pe pământul voiniciei,
În ogoarele Daciei”¹².

Această conferință demonstrează respectul de care se bucura Vasile Alecsandri în mediul politic și cultural, fiind invitat de către Familia Regală în fiecare an la Castelul Peleş, unde juca cu Regele Carol I biliard și cu Regina Elisabeta organiza serate muzicale în care se recitau poezii.

Radu Moțoc, Făgăraș, 21 iulie 2016

¹¹ *Ibidem*, pag. 14

¹² *Ibidem*, pag. 15

Mulțumesc pe această cale conducerii Bibliotecii V. A. Urechia pentru disponibilitatea cu care am avut acces la acest superb document, înregistrat cu următoarea cotă: III 5267, care a fost dăruit bibliotecii de către Biblioteca Academiei Române